

Magyar népies lovassport

Írta: Rudnyánszky Ferenc.

A hosszú háború után az ország megcsönkítése magával hozta azt, hogy Magyarország kerekén 2.300.000 darabból álló lóállománya nagyjára 850.000 darabra csökkent. A nagy nemzeti csapásban a lótenyésztés, hasonlóan a termelési ágakhoz, óriási nagy károkat szenvedett. A román megszállás betetézte azután a lóállomány lecsökkenését, amennyiben a legkiválóbb tenyészanyag került az ú. n. győztes oláh hadak kezére. Csak Mezőhegyesről 1109 drb. mént, tenyészkancaát és csikót vittek magukkal.

A magyar állami ménesek szívós kitartó és nagy szakértelemmel vezetett munka árán elérkeztek oda, hogy ma újból elsőrangú törzstenyészanyagunk van. A köztényésztést kiváló ménekkel tudják ellátni és így lehetővé teszik azt, hogy a csonkaország csonka lóállománya újból elérje a békebeli színvonalat.

A magyar ősidőktől fogva munkatársának tekintette a lovat és úgy is bánt vele, mintha közvetlen családi hozzátartozója lenne. Csakis ezzel magyarázható az, hogy a tatár és törökidulások nagy-nagy veszteségei és rablásai után mégis maradt a magyar nép kezén olyan lóállomány, amely keménységben, szívósságban és kitartásban Európa egy országában sem található. Ezeket a jó tulajdonságokat a magyar talaj adta meg és a magyar gazda hozzáértése fejlesztette ki.

A magyar ló, mint a magyar gazda legbensőbb munkatársa, évszázadokon át hóban, fagyban, a legforróbb nyári időben teljesítette kötelességét és segített megteremteni munkájával azt, hogy a magyar föld Európa legjobb piroskalászos búzáját teremje.

A trianoni átkos békeszerződés nemcsak országunk jórésztétől és lovainktól fosztott meg, hanem megfosztott bennünket lovasságunktól is. A Monarchia idején 60 lovasezred állott fegyverben. A békekötés után Magyarországnak mindössze 4 huszárezred felállítására volt engedélye. Nagyon jól tudták a békét diktáló hatalmak, hogy miért csökkentik le annyira a magyar huszár létszámát. Ki akarták irtani a rájuk annyira veszélyes magyar huszárvirtust, de ezenkívül meg akarták aka-

dályozni azt is, hogy a huszár kedves lova kipróbálható legyen és mivel a kipróbálás a ló belső értékét van hivatva megmutatni, ennek megakadályozásával gazdasági kárt is akartak okozni.

A háború előtt mintegy 60.000 ló volt a Monarchia lovasezereideinek kezén. A háború után a 4 ezredénél 2—3000. A Monarchia katonai lószükségletét csaknem egészében Magyarországról szerezte be. A lóvásárlások segítették elő a lótenyésztést, a katonai kipróbálás pedig emelte a lóanyag teljesítőképesség szerinti kiválasztását. Ez a két tényező tette lehetővé azt, hogy a háború első napjától a végéig nemcsak a belső szükségletet sikerült kiváló lovakkal ellátni, hanem a szövetséges Németország is igen sok magyar lovat vitt ki.

A huszárezredek nagy száma lehetővé tette azt, hogy a magyar gazda katonai szolgálata alatt elsajátítsa mindazokat a teendőket, amelyek a ló körüli helyes bánásmóddhoz szükségesek. A lovaszrezredeknel megtanulhatta a ló helyes etetését, ápolását, vasalását, istállózását, kantározását és nyergelését, a tüzérezredeknel pedig megtanulhatta a ló helyes befogását, szerszámozását és hajtását. A békekötéssel mindez megszűnt. Megszűnt elsősorban azért, mert a békeparancs csak zsoldos hadsereg felállítását engedélyezte, tudva azt, hogy az ilyen zsoldos hadsereg katonai szempontból sohasem képvisel teljes értéket és amellet igen drága. A zsoldos hadsereggel megszűnt az a lehetőség, hogy mindazok, akik eddig lovasfegyvernemeknél szolgáltak, kiképzést kaphassanak a ló körüli teendőkben. Míg régen évente 30—35.000 leszerelt huszár került vissza falujába és adta át a magyar huszárszellemet, a lószerezetet és ló körüli teendők-höz szükséges tudást, addig a trianoni zsoldos hadsereg csekély létszámú és hosszú ideig szolgáló huszárja nem volt képes ellátni a ma meglévő 3200 községet leszerelés után huszárral. A hiányt azt jelentette, hogy fokozatosan megszűnt a ló körüli helyes bánásmód és a magyar huszárszellem hiányából kifolyólag a ló évszázados munkatársból igavonó állattá változott át.

A tenyésztés, lónevelés és lóeladás nagy kárt szenvedett emiatt. A hiányt tehát valami módon

el kellett tüntetni, még pedig anélkül, hogy az amúgy is szűkös anyagi viszonyok között lévő államot ezzel kapcsolatban bármi is terhelje és amellett az egyes lótenyésztő is megtalálja a maga számítását. Ezért volt szükség a népies lovassport megindítására. Fel kellett eleveníteni a magyar parasztban szunnyadó huszárvirtust. Vissza kellett állítani a lószereket és meg kellett újból tanítani a magyar fiatalságot a lóköri helyes bánásmódra.

Őfőméltósága jelenlétében, a lovasversenyen már 56 ceglédi gazda szállt lóra és mutatta be tudását.

A lovaskedv emelése céljából 1926 májusában a ceglédi Gazdasági Egyesület kezdeményezésére, amelynek igazgatója, Füle Lajos ceglédi földbirtokos volt, 14 ceglédi és 4 nagykőrösi gazdaifjú kerekedett fel és rendezte meg az első kiscgazda és lovaslevente távlovaglást. A távlovaglás útvonala: Cegléd, Nagykáta, Heves, Hatvan, Gyöngyös, Párad, Kálkáporna, Aszód, Gödöllő, Gyömrő, Ceg-

A Kormányzó úr Őfőméltósága a nagykőrösi hősi szobor leleplezésénél megszólításával tünteti ki Füle Pál ceglédi lovasleventét.

A magyar paraszt nehezen vezethető, mert nehezen áll oda lélekkel valami ügy mellé. Vele született bizalmatlanságából kifolyólag sok időre van szüksége és sok szemlélődésre, hogy bele is fogjon a munkába. Így volt ez a magyar népies lovassport megindulásával is.

A ceglédi gazdák voltak az elsők, akik felismerték a népies lovassport nagy gazdasági és nemzetnevelő jelentőségét. 1935. év őszén jelentkezett az első 4 lovas, 4 ceglédi gazdafiú: Banai István, Biró Ferenc, Nagygyőr József és Varga Ferenc. A messzelévő tanyákról jártak be Ceglédre, ahol a város megértő vezetősége élén Sárkány Gyula polgármesterrel, a vásárteret bocsátotta rendelkezésre a lovaglóoktatáshoz. Volt olyan is, akinek tanyája az oktatási helytől 26 km. távolságra volt, mégis bejárt hetenkint kétszer, a téli hónapokban. Az első kezdeti sikeren felbuzdulva, 1926 aug. 4-én Geszthelyi Nagy László kamarai igazgató lelkes közreműködésével a Mezőgazdasági Kamara által rendezett országos kiállításon vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó úr

léd volt. A gazdák mindenütt megértéssel és nagy szeretettel fogadták társaikat. A legtöbb helyen majdnem összevesztek azon, hogy az idegen városból jött lovasokat melyik vigye magával, mint vendéget, szállására. Már az első lovaglás, azt lehet mondani, diadalútja volt a magyar huszárszellemnek.

Az első megmozdulás hatása rövidesen mutatkozott: a Cegléd körüli városok és járások sorjában állították fel a kiscgazda és levente lovascsoportokat. 1929-ben Abony, Lajosmizse, Dömsöd, Mikebuda, Nagykőrös, a monori járás kapcsolódott be a mozgalomba.

Az 1927. évi távlovagláson, amikor már 400 km. lelovaglása volt a cél, az útvonal pedig: Cegléd, Keekemét, Fülöpszállás, Dunaföldvár, Felsőireg, Siófok, Tihany, Balatonfüred, Veszprém, már 40 kiscgazda és leventelovas vett részt lovaglásunkon.

1927-ben csatlakozott a népies lovassportmozgalomhoz és vette át annak vezetését vitéz nagybányai Horthy István ny. lovassági tábornok.

Ezenkívül szorosan hozzánk kapcsolódtak és résztvettek lovaglásainkon Fáy István főispán, vitéz Feördeős Vilmos ny. ezredes, dr. Bakos Géza nagybirtokos, Jékey László nagybirtokos és Endre László főszolgabíró.

1928 máj. 29-től június 15-ig tartott a 3. vitéz nagybányai Horthy István kispazda és lovaslevente tanulmányút. Ennek útvonala: Cegléd, Jánoshida, Jászládány, Heves, Mezőkövesd, Eger, Diósgyőr, Miskolc, Tiszadob, Hajdunánás, Hajduböszörmény, Debrecen volt. Debrecenben a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara rendezésében a Kormányzó úr Öfömlétsága magas jelenlétében Biharvármegye 150 lovassal, Szabolcsvármegye 80 lovassal, Hevesvármegye 60 lovassal, Borsodvármegye 40 lovassal, Békés vármegye 30 lovassal,

A cegédi lovas-leventecsapat az 1927. évi lovastanulmányút alkalmával átvonul Kecskeméten.

Arad-Csanád-Torontál vármegye 20 lovassal, Szolnokvármegye 150 lovassal, Debrecen város 60 lovassal, a távlovagló csoport pedig 1 külföldi német, 19 úrlovassal, 5 kispazdalovassal, 131 leventével vett részt a Kormányzó előtt tartott köntösgáti díszfelvonuláson. A lovascsoportok fegyelme, a lovak erőállapota, kitűnő ápoltsága és felszerelése általános meglepedést érdemelt ki és mindenki örült annak, hogy a magyar huszárélet a gazdák között milyen szépen terjed.

Az út további folytatása Debrecenből: Hajduszoboszló, Nádudvar, Kunmadaras, Kunhegyes, Fegyvernek, Törökszentmiklós, Szolnok, Cegléd. Összesen 473 km. Átlagos napi teljesítmény 41 km. volt. Ezt az utat valamenyi ló nemesak hogy jó kondícióban bírta, hanem erőállapotban még javult is (25—60 kilót híztak a lovak).

A következő évben, 1929 június 4-től 16-ig már 21 külföldi úrlovas vett részt lovaglásunkon, amelynek útvonala: Budapest, Esztergom, Tata-tóváros, Bábolna, Kisbér, Bakonyszombathely, Pápa, Szentgál, Nagyvázsöny, Balatonalmádi, Nádasládány, Székesfehérvár (289 km.) volt.

Ezen a lovagláson a múltévi első német lovastanulmányút vezetője, Horst Bötticher ny. tüzérszázados, a schleswig-holsteini német tartományi lovasegyesületi vezetőn kívül, Miklós oldenburgi királyi her-

ceg feleségével, gróf Waldersee feleségével, valamint 6 schleswig-holsteini parasztfiú lovasegyesületében, harsonákkal vett részt.

A német Ländliche Reitvereineinek és a magyar kispazda és leventelovasok szorosabb kapcsolata ezen a lovagláson kezdődött.

1929-ben az Országos Mezőgazdasági Kamaránál megalakult a népies lovasegyesületek nemzetközi szövetsége. Ez az alakulat ténylegesen megvan és dolgozik, az egyes országok gazda lovasegyesületei közötti kapcsolatot állandóan fenntartja és kölcsönösen meg is hív lovastanulmányútra gazdalogásokat. Ezen az alapon hívott meg a schleswig-holsteini tartományi lovasegyesület 6 gazdaifjút, a Bad-Seegebergi lovastanulmányútra, sajnos, csak 10 nélkül, a lovakat a németek bocsátották rendelkezésre.

Az első meghívás alkalmával a németek részéről nagy és meleg barátság mutatkozott.

Ugyanez évben a Fömlétságú Kormányzó úr előtt 700 lovas vonult fel Budapesten a Vértanúk emlékére. A felvonulásban a következő megyék vettek részt: Moson, Győr, Fejér, Esztergom, Pest, Szolnok, Heves, Borsod, Gömör, Tolna.

1930-ban az egyesület a Dunántúlon rendezett távlovaglást. Ezen a lovagláson németek, hollandok, bolgárok, osztrákok, olaszok vettek részt, valamint Tata, Csongrád, Dömsöd, Géberjén, Öcsöd, Kecskemét, Mikebuda, a gödöllői járás, Bocsa, Székesfehérvár, Cegléd, Mosonhalászi, Orgovány, Adony, Nagybajom gazda és leventelovasai, összesen 158 fő. A megtett távolság 380 km. volt. Útvonal: Tata, Székesfehérvár, Előszállás, Pincehely, Regöly, Sütvény, Ujdombovár, Tászar, Kaposvár, Nagybajom, Balatonkeresztúr, Keszthely.

Az 1931-ben máj. 29. és jun. 15. között megtartott távlovagláson, melynek útvonala: Budapest, Alag, Vác, Balassagyarmat, Salgótarján, Parád, Eger, Lillafüred, Miskolc, Mezőkeresztes, Poroszló, Tiszafüred, Kunmadaras, Kunhegyes, Törökszentmiklós volt, 243 gazda és leventelovas 6 német és 2 holland gazdalovas, 46 magyar úrlovas és 25 külföldi úrlovas vett részt. A távolság 342 km. volt. Ez évben a svéd tisztikar lovasai is

résztvettek lovaglásunkon, 2 török tiszt, valamint finnek és 1 eszt lovas.

Az 1932 május 16. és 29. között tartott távlovaglason, amelynek 270 km.-es útvonala Dunántúlon: Tata, Alesut, Adony, Eresi, Dunaföldvár, Kalocsa, Tolna, Szekszárd, Bonyhád, Pécsvárad, Pécs volt, 120 gazda és leventelovas, 25 külföldi és 20 magyar úrlovas vett részt. Utközben Tolna megyében mintegy 160 lovas, Baranyamegyében pedig 17 lovas kísérte el a lovasokat, kik azután résztvettek a pécsi lóversenyen.

1933 máj. 31. és jún. 12. között a következő útvonalon ment végbe a lovaglás: Budapest, Tököl, Ráckeve, Adony, Sárbogárd, Nagydorog, Apátipusztá, Tolna, Szekszárd, Öcsény, Decs, Baja, Nádudvar, Kecel, Kiskőrös, Soltvadkert, Kiskunfélegyháza, Kecskemét, Nagykőrös, Cegléd. Távolság 327 km. Résztvevők 25 külföldi, 24

mellett folyt le, a bogárhátú tiszai községek között. A lovaglás útvonala: Nagykáta, Tápiószéle, Abony, Jászkarajenő, Ó- és Ujkécske, Alpár, Csongrád, Szentés, Mindszent, Pusztaszer, Szeged, Makó, Hódmezővásárhely, Derekegyháza, Nagymágocs, Orosháza volt. Időpontja máj. 28. és jun. 12. közti idő. A lovaglason először képviseltette magát a német nemzeti szocialista párt zárt lovasosztága 35 fővel. A lovasok SA. egyenruhában, karjukon horogkeresztes jelvénnel lovagoltak. Élükön 8 tagból álló lovaszenekar haladt, amely nagy feltűnést keltett a csendes alföldi városokban és községekben.

Az összes távlovaglások alatt mind a földbirtokosok, mind pedig a kisebb gazdák a legnagyobb szeretettel és megértéssel fogadták a magyar népies lovassportnak ezt a megnyilvánulását. Rájöttek, hogy minden magyarnak szüksége van

A vitéz nagybányai Horthy István lovastanulmányút résztvevőit fogadja Tolnatamási

magyar hölgy és úrlovas, 61 gazda és leventelovas. Ez alkalommal már erősen érezhető volt az ország súlyos gazdasági helyzete, még pedig a résztvevő gazda és leventelovasok létszámából és a meghívott külföldiek kis számából.

Az 1934 máj. 31. és jún. 14. között megtartott távlovaglason, amelynek útvonala: Budapest, Hatvan, Kál, Kápolna, Kompolt, Mezőkövesd, Poroszló, Tiszaderzs, Tiszaszentimre, Nagyiván, Hortobágy, Balmazújváros, Debrecen, Ujfehértó, Nyíregyháza, Tokaj, Szerencs (319 km.) volt, már csak 44 gazda és leventelovas, 25 magyar úr- és hölgylovas, azonban annál nagyszámú külföldi lovas vett részt. Külföldi 11 országból 36 fő lovagolt a csoporttal és a már eddig említett nemzeteken kívül, amerikai lovasvendégeink is voltak.

1935-ben érte el a vitéz nagybányai Horthy István kispasztor és lovaslevente lovastanulmányút a jubiláris 10. számot. Ezt az eddigieknél nagyobb szabásúan rendezte meg egyesületünk. A cél az volt ennél a lovaglásnál, hogy a legeredetibb magyar vidéket mutassuk be. Lovaglásunk a Tisza

arra, hogy elsősorban a maga országát, annak termelési viszonyait, különféle tájait megismerje, mert ezzel az ismerettel nemcsak a maga gazdasági tudását és ezáltal hozzátartozói jólétét emeli, hanem a magyar mezőgazdaság javára is tapasztalatokat szerez és így szolgálatot tesz a köznek is, mert elősegíti az általános gazdasági fejlődést.

A rendes távlovaglásokkal jóval felülmulta a 10. távlovaglás, amelyen a legszegényebbtől a legvagyonosabbig, mindenki azon volt, hogy a lovaglason résztvevő 11 külföldi országból jött lovasok a magyar viszonyokat, az élniakarást, a munkakészséget és tudást, valamint a magas mezőgazdasági kulturát minél inkább megismerjék. Nagyon sok meleg baráti kapcsolat létesült a külföldi és magyar lovasok közt és áll fent az ország javára.

A népies lovasversenyek 1926-ban kezdődtek. Ez alkalommal Cegléd város, a ceglédi Gazdasági Egyesület és Duna Tiszaközi Kamara rendezte az első népies lovasversenyt. Ezen a versenyen 56 ceglédi és ceglédkörnyéki gazdalovas szállt nyeregbe és a rendezők segítségére volt a csedőr-

altiszti lovaglósiskola. A ceglédi katonai lóter körül elterülő 150 holdnyi rét zsúfolásig megtelt kocsikkal, teher- és személyautókkal. 22.000 néző nézte végig ezt a versenyt és a 36 millió bevételből a 4 milliós rendezési költség leszámítása után 32 millió korona jutott a ceglédi csecsemővédő egyesület javára.

1927-ben vitéz Pintér István huszáralezredes, vitéz Endre Lászlóval rendezett a ceglédi és nagykőrösi gazdák részvételével a gödöllői királyi várkastély előtt elterülő réten a Kormányzó úr Öfőméltósága magas jelenlétében igen jól sikerült lovasünnepséget. Az ünnepséget 16.000 fő nézőközönség látta.

1928-ban ugyancsak a Kormányzó úr Öfőméltósága jelenlétében Szentés város rendezett nagyszabású lovasversenyt az egész Alföld bevonásával; ennek a versenynek 21.000 nézője volt. Ugyancsak ez évben rendezett Nagykőrös város Gazdasági Egyesületével karöltve nagyszabású lovasversenyt október hó 17-én, amelyen az egész környékről újból összejött kb. 17.000 néző.

1927-ben Cegléd város, a ceglédi Gazdasági Egyesület és Huber Ferenc csendőrszázados rendezték az első korszerű nemzetközi föltételeknek minden tekintetben megfelelő, igen jól sikerült lovasversenyt. Ezen volt először kiírva a 140 cm. magasán tartott ú. n. olimpiai ugróverseny. Jellemzésül csak azt említem meg, hogy a 120 megépített páholy a verseny minkét napján el volt adva.

1931. évben Tatán a környező községek: Kocs, Nagyigmánd, Mocsá, Csákvár, Adony, Mosonhalászi, Vértestolna gazdáinak és lovasleventéinek bevonásával, a tatai Esterházy Ferenc grófi uradalom és a tatai központi lovaslevente oktatóképző tanfolyam rendezett népies lovasversenyt. Ezen a versenyen mintegy 5.000 ember vett részt, mint néző. A lovasversenyen pedig 150 fő kispazda és lovaslevente.

1932. évben, hasonlóan az előző évhez, újból igen jól sikerült lovasverseny volt Tatán. Ezt már nemcsak a közvetlen közeli, hanem a távoli környék közönsége is végignézte, mert látni akarta, hogy mit tud bemutatni a magyar gazda- és leventefiú, saját nevelésű melegvérű lova hátán.

A nagyigmándi gazdák és leventék jólsikerült versenyt rendeztek. Ezen a versenyen a gazdaságokban használt lovakat lovagolták, ugratták, tandemben hajtották és karusszelt mutattak be. Ez volt az első verseny Magyarországon, melynek a rendezését kizárólag gazdafiúk végezték. Ehhez hasonlóan rendezte meg Csongrád az ottani Széchenyi Gazdakör neve alatt lovasversenyét. Ezen is az egész környék közönsége összegyűlt, hogy gyönyörködjék a gazda- és leventefiúk szebbnélsebb mutatványaiiban és versenyszámaiban. A nézőközönség kb. 15.000 főre rúgott.

A fent felsorolt teljesítmények bizonyítják azt, hogy a magyarban nemcsak a lovassport iránti hajlam, hanem az őseitől örökölt lovastehetség is megvan. Bármely vidéken kezdeményez valaki megfelelő hozzáértéssel és szeretettel lovaglással kapcsolatos dolgot, a magyar gazda jó szívvel karolja azt fel és tehetségéhez képest támogatja.

A távlovaglásokon és a lovasversenyeken nemcsak a fiatalabb leventekorbéli gazdaifjak, hanem komoly, idősebb gazdák is lóra ültek és résztvettek az egyes versenyszámokban. Ezek igen komoly erőpróbára tették és bizony meg is szorították a fiatal és rugalmas magyar leventefjakat.

A magyar lovasszellem, dacára a nehéz helyzetnek, él és élni fog, amíg ezen a területen egy magyar is lesz, akinek a jó Isten megadta a lehetőséget ahhoz, hogy földjén lovat is tarthasson. Semmiféle békeszerződés nem tud ezen változtatni, mert a magyar talajból árad az a huszáros levegő, amely békeidőben a virtust, háborúban pedig a hőstetteket termeli.